

► TEMA

Un artista compromès i solidari

La setmana passada ens deixà el pintor i escultor Joan Riera Ferrari. Destacà pel seu esperit pioner i la seva llarga trajectòria artística. També realitzà obres de gravat i orfebreria. El 2009 li fou atorgat el Premi Ramon Llull per la seva trajectòria artística.

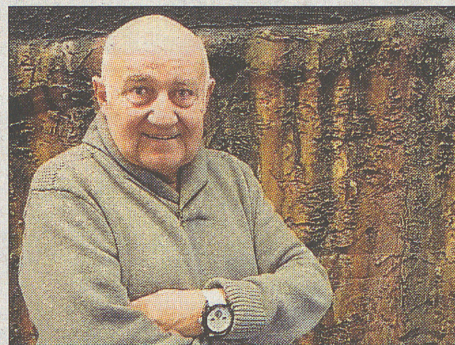
Riera Ferrari, encara per descobrir

→ Lourdes Melis Gomila *

El pintor manacorí Joan Riera Ferrari ha mort als 74 anys d'edat. Vaig tenir la sort de poder treballar amb ell en l'exposició d'uns gravats que féu sobre la reflexió del pas del temps, en els quals es representaven les diferents etapes, tant físiques com psíquiques, de l'evolució de l'home en tant que persona.

En un principi vaig conèixer a l'artista, preocupat sobretot perquè la gent entengués allò que transmetre amb la seva obra, però després, i gràcies a un estudi que vaig realitzar sobre la seva joventut artística, el pintor em va deixar entrar dins ca seva per mostrar-me no només els seus primers dibuixos, pintures i escultures, sinó per presentar-se a ell mateix, tal com sentia i veia les coses i per explicar-me perquè ho plasmava a la seva obra així com ho feia.

L'artista i la persona anaven de la mà en ell, amb una total autenticitat. Quan em relatava les seves vivències i pensaments de joventut, tot d'una era capaç d'entendre perquè el jove i inquiet Ferrari havia realitzat tots aquells dibuixos, curtmetratges i fins i tot s'havia endinsat en el món del disseny. Les obres artístiques que el consolidaven com a pintor, començant per les representacions de cases blanques inspirades en l'arquitectura eivissenca, passant per les seves

irrepetibles i inconfusibles roques, fins a arribar als dibuixos sobre Àfrica i els retrats en tinta negra, demostren l'evolució i maduresa d'un encara inquiet Ferrari.

No vull deixar d'esmentar la seva part més humana, més caritativa y solidària, amb l'organització de concerts benèfics (de qualitat excepcionals) a la seva finca de l'Auba col·laborant amb la Fundació Llevant en Marxa. Com a artista rebé diferents reconeixements, però el que es troba a faltar és una anàlisi exhaustiva de la seva obra, una tasca que s'hauria de prendre com un deute a pagar per la contribució que Joan Riera Ferrari féu al llarg de la seva vida, com a artista i com a persona.

* Llicenciada en Història de l'Art i Màster en patrimoni: investigació i gestió (UIB)

► TEMA

Transformacions urbanes

En els darrers anys s'han publicat un conjunt d'obres força significatives referents als efectes d'aquest controvertit fenomen urbà. El lloguer turístic és una altra de les possibles causes d'aquesta gentrificació.

Notes sobre la gentrificació

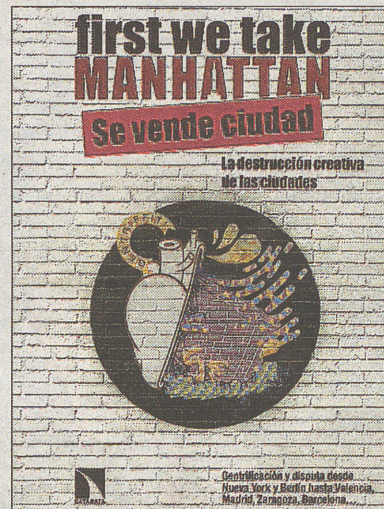
→ Tomeu Canyelles Canyelles *

Entesa com procés de transformació física, econòmica, social i cultural d'una zona urbana antigament degradada, la gentrificació s'ha convertit en un debat freqüent, especialment a l'hora de calibrar els impactes negatius del turisme a la nostra societat. Aquestes regeneracions urbanes, criticades per nodrir espais criticats pel seu caràcter elitista i artificiosos, han alimentat a la

vegada un gruix bibliogràfic no gaire extens, però sí significatiu, que permet al lector comprendre l'origen, causes i efectes d'aquest fenomen.

Els enfrontaments que tingueren lloc l'agost de 1988 al Lower East Side de Nova York són el punt de partida per a 'La nueva frontera urbana. Ciudad revanchista y gentrificación' (2012), obra del geògraf escocès Neil Smith que ha acabat per convertir-se en gairebé una referència ineludible per aquesta temàtica. Smith, prematurament desaparegut el mateix any de la seva publicació,

ha estat reivindicat de forma contínua per altres investigadors. A tall d'exemple, destaquem el volum 'Neil Smith. Gentrificación urbana y desarrollo desigual' (2015), signada pels professors Luz Marina García i Fernando Sabaté. El 7 de juny de

2016 finalitzà una exitosa campanya de crowdfunding que portà a la publicació de 'First we take Manhattan. La destrucción creativa de las ciudades', un text escrit pel sociòleg Daniel Sorando i l'urbanista Álvaro Ardura. El llibre descriu de forma acurada els diferents processos –abandonament, estigmatització, regeneració, mercantilització i resistència– que experimenten barris i ciutats senceres.

En aquesta mateixa direcció, caldria destacar els estudis de casos concrets publicats en els darrers temps, com la compilació d'articles «En la batalla urbana: Lucha de clases y gentrificación en Madrid» (2014) de Luis de la Cruz Salanova o la monografia 'Procesos de gentrificación en cascos antiguos: el Albaicín de Granada' (2016) de Ricardo Duque Alvache.

* Doctor en Història i màster en comunicació (CESAG-UIB)

► TEMA

Les cartes com a font històrica

S'ha presentat una nova aportació al paper que el periodista mallorquí i regidor de l'Ajuntament de Palma Gabriel Fuster Mayans, àlies Gafim, va fer a les files del bàndol nacional durant la Guerra Civil espanyola, la qual cosa suposa un testimoni excepcional de qui es convertiria en un dels personatges més il·lustres de la capital balear.

Periodismo y memoria histórica

→ Ángeles Duran *

El periodismo es memoria histórica. Con cada noticia, los profesionales de la información contribuyen a configurar un archivo que es imprescindible fuente sobre el pasado. En su caso fueron cartas, que constituyen un importante testimonio directo de la Guerra Civil en Ma-

llorca. Gabriel Fuster Mayans, alias Gafim, escribió 19 misivas a su novia desde la batalla con 23 años. Su valor documental justifica que hayan sobrepasado el ámbito privado para ser expuestas ahora en forma de libro por otro periodista balear.

Manuel Aguilera Povedano, uno de los mejores periodistas históricos de España, vuelve a demostrar su don como investigador en 'Un periodista en el desembarco de Bayo. Gafim y la guerra civil en Mallorca

(Leonard Muntaner, 2017). El también profesor universitario y doctor en Historia compila las cartas inéditas que un coleccionista mallorquín encontró en un rastro de Madrid. En ellas, Gafim cuenta su participación como oficial en el bando nacional, en qué lugares combatió y qué pensaba sobre el conflicto.

Al margen de ideologías, la recopilación de las epístolas en el libro, completadas con el análisis de Aguilera, evidencia la importancia de dar a conocer la historia de los periodistas de nuestras islas, que en este caso, además, aporta una perspectiva más del pasado de quienes vivieron la guerra fratricida.

Aguilera, que es profesor en el

Centro de Enseñanza Superior Alberta Giménez (CESAG), es un reconocido experto sobre la guerra civil española. Con su tesis obtuvo premio extraordinario de doctorado y ha publicado numerosos artículos científicos y periodísticos sobre el tema, además del libro 'Compañeros y camaradas. Las luchas entre antifascistas en la Guerra Civil Española' (Actas Historia, 2012).

A través de sus estudios ha dado a conocer la historia olvidada de muchos baleares anónimos que vivieron y sufrieron un conflicto armado cuyas heridas no han acabado de cerrarse.

* Profesora de Periodismo en el Centro de Enseñanza Superior Alberta Giménez (CESAG)

Campus Obert

CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i Busquets

Antoni Vives Reus

Rafel Puigserver Pou (CEDOC-UIB)